

Plaanitavate maksumuudatuste mõju toiduainetööstusele

Lühiraport

31. mai 2017

Ernst & Young Baltic AS
Rävala 4, Tallinn
www.ey.com

Guntars Krols

Partner

Tel +371 6704 3886
Mobiil +371 2923 4569
E-mail Guntars.Krols@lv.ey.com

Maire Gustavson

Juhtivkonsultant

Tel +372 611 4610
Mobiil +372 5300 7110
E-mail Maire.Gustavson@ee.ey.com

Lugupeetud Sirje Potisepp

Plaanitavate maksumuudatuste mõju analüüs Eesti toiduainetööstusele

31. mai 2017

Oleme koostanud vastavalt Eesti Toiduliidu ja Ernst & Young Baltic AS-i (EY) vahel sõlmitud töövõtukirjale käesoleva lühiaruande („Aruanne“), mille eesmärgiks on analüüsida valitsuse planeeritavate maksumuudatuste mõju varasemalt kokku lepitud Eesti toiduainetööstuse alasektoritele (edaspidi ka „Sektor“ või „Sektorid“). Analüüsi eesmärgiks on selgitada välja, milline oleks kehtestatavate maksude mõju majanduse lisandväärtusele, töökohtadele ning riigi maksutuludele („Eesmärk“). Meie töö tugineb Eesti Toiduliidu juhistele. Töövõtukiri sisaldab olulise tähtsusega informatsiooni, millega tutvumine on meie töö ja kõnealuse Aruande täielikuks mõistmiseks hädavajalik.

Meie aruanne

Käesolev Aruanne koostati vastavalt Tellija juhtkonna konkreetsetele juhistele eesmärgiga tuua välja olulised sektori maksustamisega seotud majandusmõjud, millega arvestamine enne konkreetsema otsuse langetamist on vajalik.

Kui volitamata isikud (va isikud, kes on allkirjastanud meiega eelneval kokkuleppel hoolsuskohustuse kokkuleppe) otsustavad toetuda mis tahes osas käesoleva Aruande sisule, teevad nad seda omal vastutusel.

Piirangud

Tellija ja vastavad sektori ettevõtted vastutavad meile töö käigus edastatud andmete eest. Kui käesolevas Aruandes ei ole kirjas teisiti, ei ole me püüdnud kontrollida meile antud informatsiooni usaldusväärsust. Sellest tulenevalt ei saa me tagada ka selle info õigsust.

Tingimusel, et me teeme tööd mõistlike oskuste ja hoolsusega, ei vastuta me mistahes laadi kahju või kulude eest, mis on tekkinud seetõttu, et meie töö jaoks olulist informatsiooni ei ole meile avaldatud, seda on meie eest varjatud, või Kliendi või Tellija juhid, töötajad või esindajad või muud isikud, kellele me esitame järeldärisi, moonutavad informatsiooni, välja arvatud ulatuses, mis tuleneb meie pahatahtlikkusest või lepinguliste kohustuste tahtlikust täitmatajätmisest või kui meile esitatud sellise informatsiooni põhjal, mida me vastavalt oma tööülesannetele oleksime pidanud kaaluma, oleks meile pidanud olema ilma täiendavate järeldäristeta ilmselge, et meile ei ole avaldatud informatsiooni, et seda on meie eest varjatud või et infot moonutatakse.

Muud tingimused

Meie ülesanne on anda Teile nõuandeid ja soovitusi. Me ei hakka täitma juhtkonna rolli ega langetama juhtimisotsuseid.

Dashboard

Table of contents

- 1 Lühikokkuvõte
- 2 Sissejuhatus ja metoodika
- 3 Töös käsitletavad maksud
- 4 Kasutatud metoodika
- 5 Mudeli ülesehitus ja sisendid
- 6 Tulemused kokku
- 7 Lisad

Lühikokkuvõte

1

Analüüsis tulemuste kokkuvõte

Page 4

Sissejuhatus ja metoodika

2

Page 6

Töös käsitletavad maksud

3

Plaanitavate maksude kirjeldus ja mõju rakendumise mehhanismid

Page 11

Kasutatud metoodika

4

Majandusmõju hindamise metoodika kirjeldus

Page 18

Mudeli ülesehitus ja sisendid

5

Page 22

Tulemused kokku

6

Analüüsi tulemuste kokkuvõte ja järeldused

Page 26

Lisad

7

Page 32

1

Lühikokkuvõte

Analüüsis tulemuste kokkuvõte

1 Lühikokkuvõte

Lühikokkuvõte

1 Lühikokkuvõte

7 Lisad

- 2 Sissejuhatus ja metoodika
- 3 Töös käsitletavad maksud
- 4 Kasutatud metoodika
- 5 Mudeli ülesehitus ja sisendid
- 6 Tulemused kokku

Lisandväärtuse vähenemine

Kogu analüüsitud maksumuudatuste mõju võib viia toiduainetööstuse lisandväärtuse vähenemisele 16 mln eurot.

See tuleneb sh tööhõive vähendamisest sektoris ja selle tarneahelas 692 töötaja kaudu.

-16 mln

Lisandväärtuse vähenemine
2018. aastal

Täiendavad muutused maksukeskkonnas

Kõige suurema mõju kannab toiduainetööstusest karastusjookide sektor, milles 85% kogu maksumõjudest tuleneb suhkrumaksust.

Lisaks suhkrumaksule mõjutavad tarbija lõpphinda otseselt järgmised muudatused:

- Pakendiaktsiis
- Energiaga seotud maksud (gaasiaktsiis)
- Transpordiga seotud maksutõusud (kütuseaktsiis ja raskeveokite teekasutustasu)

Kaudsemalt samuti muudatused finantseerimisvõimekuses panditulumaksu kaudu (29. mai seisuga on võimalik, et see pole enam relevantne) ning planeeritavad muudatused tulumaksuseaduses.

Seega ühe maksu mõju arvestamine tarbimisele isoleeritult, ilma arvesse võtmata kogu maksupaketi mõjusid võib alahinnata kogumõju sektorile.

-32%

Hinnatav karastusjookide müügitulu langus suhkrumaksu, pakendiaktsiisi ning täiendavate transpordi ja energiakulude tõusust

Konkurentsivõimes olulised muudatused lühikese perioodi vältel

Kuna enamik planeeritavatest muudatustest rakenduvad korraga 2018.-2019. aastast, on ettevõtetel väga vähe aega ümberkorraldusteks, mis võiksid kasvava maksukoormuse tingimustes olukorda leevendada tasakaalustatud arenguga.

Valitsuse poolt kirjeldatud eesmärgid muuta muuhulgas näiteks karastusjoogi tootjate käitumist jookide koostise vaates on nii lühiajalises vaates raske saavutada. Samuti on kõikidel alasektoritel nii kiiresti muuta pakendamise korraldust.

Arutelul sektori ettevõtjatega omanike ootustest on üldine vastus, et investeeringud on hetkel peatatud ning väljavaated planeeritud investeeringute eelarvete osas kesised

2

Sissejuhatus ja metoodika

2 Sissejuhatus ja metoodika

Sissejuhatus

1	Lühikokkuvõte	7	Lisad
2	Sissejuhatus ja metoodika		
3	Töös käsitletavad maksud		
4	Kasutatud metoodika		
5	Mudeli ülesehitus ja sisendid		
6	Tulemused kokku		

Analüüsi eesmärk

Käesoleva analüüsi eesmärgiks on anda sisendeid poliitilistele otsustajatele, aitamaks neil langetada põhjendatud ja optimaalseid otsuseid kohalikku toidutööstust, sh karastusjookide tootmist ja müüki, liha-, piima- ja pagaritööstust otseselt puudutavate maksude osas.

Nimelt saab riik sektorit otseselt puudutavate maksude abil ise määrata, kui palju riigitulusid ta vastavas sektoris teenib lühiajalises ning pikaajalises perspektiivis ning kui palju sealjuures luuakse (või loomata jäetakse) riigi majandusele lisandväärtust ja töökohti.

Siinjuures on oluline meeles pidada, et riigitulude teenimise eelduseks on ettevõtete poolt tehtavad investeeringud, mille eelduseks on aga mõistliku tulususe saavutamine. Nõutavat tulusust mõjutab omakorda äritegevuse riskantsus, mille juures on väga oluliseks teguriks maksukeskkonna stabiilsus. Eesti kontekstis peab välja tooma selle, et viimase aja arengute tulemusel on oluliselt tõusnud tööstusharu poliitilise ja õigusliku keskkonnaga seotud ebakindlus ja määramatus. Selline ebakindlus vähendab investeeringuid ja äritegevuse mahtusid ning nendest tulenevalt ka riigitulusid – seda eriti pikaajalises perspektiivis.

Seega – nii nagu ettevõtete jaoks, on ka riigi jaoks oluline, et tänased maksuotsused oleksid tehtud nii, et riigitulud ja muud mõjud majandusele oleksid pikaajalises vaates maksimaalsed ning stabiilsed.

Piirangud

Käesolev analüüs ja aruanne keskenduvad otseselt majanduslikele mõjudele tulenevalt täiendavast maksukoormusest sektorile. See tähendab, et võimalikud mõjud, näiteks keskkonna, tervise või teistest seotud aspektidest ei kuulu käesoleva analüüsi ulatusse.

Samuti ei ole analüüsitud täpseid juriidilisi või maksutehnilisi aspekte. Mõjuarvutus on modelleeritud sektori ettevõtetele lisandunud kulu kaudu.

2 Sissejuhatus ja metoodika

Tööprotsess

- 1 Lühikokkuvõte
- 2 Sissejuhatus ja metoodika**
- 3 Töös käsitletavad maksud
- 4 Kasutatud metoodika
- 5 Mudeli ülesehitus ja sisendid
- 6 Tulemused kokku
- 7 Lisad

1

Andmete kogumine

Turuosaliste kaardistamine ning info planeeritavatest mõjudest.

2

Intervjuud turuosalistega

Intervjuud, mille käigus saime suuremate turuosaliste esindajatelt ülevaate, kuidas kaalutud maksumuudatused nende ettevõtetele mõju avaldavad

3

Varasemate uuringute analüüs

Magustatud jookide hinnaelastsuse koefitsientide analüüsis toetusime varasemate uuringute tulemustele.

4

Mudeli koostamine

Vastavalt varasemate etappide jooksul kogutud informatsioonile majandusmõjude modelleerimine

5

Tulemuste tõlgendamine

Mudeli tulemuste kokku võtmine ning tõlgendamine.

2 Sissejuhatus ja metoodika

Analüüsi ulatus

- 1 Lühikokkuvõte
- 2 **Sissejuhatus ja metoodika**
- 3 Töös käsitletavad maksud
- 4 Kasutatud metoodika
- 5 Mudeli ülesehitus ja sisendid
- 6 Tulemused kokku
- 7 Lisad

Leidmaks katteallikaid riigieelarve kulutustele on valitsus tulnud välja mitmete erinevate **maksumuudatustega, mis mõjutavad Eesti toiduainetööstuse alasektoreid üheaegselt**. Joonisel on kujutatud käesolevas töös käsitletud maksud ning nende mõju erinevatele töös käsitletud toiduainetööstuse alasektoritele.

Maksude ulatus				
Suhkru maks	X			
Pakendiaktsiis	X	X	X	X
Raskeveokite teekasutustasu	X	X	X	X
Kütuse- ja gaasiaktsiis	X	X	X	X

Valitud alasektorid moodustavad EKI poolt vaadeldavas tarbija ostukorvist 78%.

See tähendab, et analüüsitud mõju katab kogu toiduainetööstust osaliselt, kuid olulises osas.

2 Sissejuhatus ja metoodika

Analüüsi ulatus

1 Lühikokkuvõte

2 Sissejuhatus ja metoodika

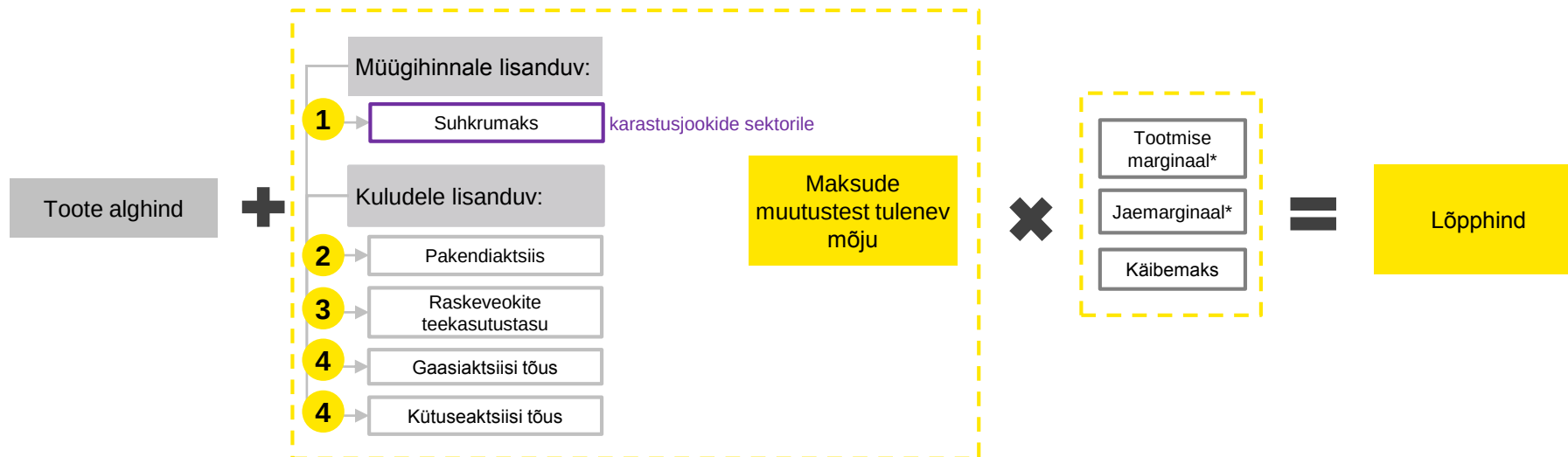
3 Töös käsitletavad maksud

4 Kasutatud metoodika

5 Mudeli ülesehitus ja sisendid

6 Tulemused kokku

7 Lisad

Käsitletud alasektorite juures oli üheks ja kõige otsesemaks mõjuriks joogitootjate alasektorile kehtestatav **suhkrut sisaldavate jookide maks**. Samas kõiki käsitletud alasektoreid mõjutab otseselt muudetud kujul kehtima hakkav **pakendiaktsiis**.

Teiselt poolt avaldavad maksumuudatused mõju ka ettevõtete tootmis- ja transpordikuludele. Tootmiskulusid kergitab **maagaasi aktsiisi tõus 25% võrra**. Kuna maagaasi aktsiisi plaanitakse tõsta pidevalt kuni 2020. aastani on selle mõju tulevikuperioodidel ulatuslikum ja võimenduv.

Samal ajal mõjutavad transpordikuludele mõju samaaegselt mitu planeeritavat maksumuudatust – nii plaanitav **raskeveokite teekasutustasu** kui ka juba tõstetud **diislikütuse aktsiisi määr**.

Eeldusel, et kõik kulud kantakse edasi kliendile, tõuseb klientide jaoks toote hind oluliselt. Toote hinna tõusmine mõjutab läbi toote hinnaelastsuse sellisel, et toodet hakatakse **vähem tarbima**. Seejuures on oluline arvesse võtta, et otseste regulatsioonist tulenevatele kulutuste mõju **võimendavad ka**:

- Käibemaks (20%)
- Tootmiskulude osas tootjate ning jaemüüjate täiendav marginaal

Kõige selle koosmõjul väheneb ettevõtete müügikäive. Negatiivset aspekti võimendavad teised maksukeskkonna muudatused, mis sektori ettevõtteid samuti mõjutavad nagu näiteks alkoholiaktsiis joogitootjate puhul, kes samas toodavad ka mittealkohoolseid jooke.

* Tootmis- ja jae marginaali võimendumismõju lisandub ainult kulubaasi mõjuvatele maksumuudatustele.

3

Töös käsitletavad maksud

Plaanitavate maksude kirjeldus ja mõju rakendumise mehhanismid

3 Töös käsitletavad maksud

Suhkrumaks rakendub müügihinnale ning muutus võimendub lisanduvate maksude tõttu

- 1 Lühikokkuvõte
- 2 Sissejuhatus ja metoodika
- 3 Töös käsitletavad maksud**
- 4 Kasutatud metoodika
- 5 Mudeli ülesehitus ja sisendid
- 6 Tulemused kokku
- 7 Lisad

Suhkrumaks

1) Suhkru või magusainega magustatud jookide maks

Seaduseelnõu järgi **maksustatakse joogid, milles sisaldub kas magusained või üle 5g lisatud suhkrut 100ml kohta.**

Eelnõus pakutud maksumäärad oleks:

- ▶ 0,1€ joogile mille suhkrusisaldus on 5-8g 100ml kohta
- ▶ 0,3€ joogile mille suhkrusisaldus on 9g või rohkem 100 ml kohta
- ▶ 0,1€ joogile mille koostises on magusained

Lisaks plaanitakse kehtestada üleminekuperiood mille jooksul kõrgem maksumäär hakkab kehtima järgnevalt:

- ▶ **1.1.2018** hakkab määr 0,3€ kehtima jookidele, mille lisatud suhkrusisaldus on 10 g / 100 ml või enam
- ▶ **1.1.2019** hakkab määr 0,3€ kehtima jookidele, mille lisatud suhkrusisaldus on 9 g / 100 ml või enam
- ▶ **1.1.2020** hakkab määr 0,3€ kehtima jookidele, mille lisatud suhkrusisaldus on 8 g / 100 ml või enam

Maksu ei plaanita kohandada täismahladele, magustatud jookidele mida kasutatakse teiste jookide, toiduainete, ravimite jms tootmiseks ega piima- ja meiereitoodetele.

Maksu mõju sektorile

Oma olemuselt on lisatud suhkrumaks sarnane aktsiisile, mis tähendab et sektori osaliste hinnangul kui ka riigi poolt kirjeldatud eesmärgi täitmiseks kantakse **100% sellest kulust edasi klientidele**. Sellisel juhul puudub antud planeeritaval maksumuudatusel otsene mõju ettevõtete kulu- ja tulunumbritele.

Mõju ettevõtetele avaldub läbi selle, et toote **hinna tõus vähendab nõudlust toote järele** ning müügikogused tõenäoliselt vähenevad. Oma analüüsis arvestame seda mõju magustatud jookide tarbimise hinnaelastsuskoefitsiendi kaudu.

Oluline on silmas pidada, et **mõju toote hinnale saab olem suurem kui lisatav maks, kuna magustatud joogi maksule lisandub ka käibemaks** (vt toodud näidisarvutust).

Plaanitav maks mõjutab ainult joogitootjate ning -müüjate alasektorit. Kuna maks on plaanis kehtestada ainult magustatud jookidele, siis teistes alasektorites mõju puudub. Samas, kuna magustatud joogi maksu osas on sh riigiabi küsimus, siis võib see siiski laieneda ka teistele magusaineid sisaldavatele jookidele, sh suhkrut sisaldavatele piimatoodetele. Käesolevas analüüsis on mõju arvatud siiski üksnes karastusjookide tootjatele- ja müüjatele.

Maksu mõju võimendub

1,5 l pudeli kõrge suhkrusisaldusega joogi hinnale (näiteks 1.5€) lisandub 0,45€ magustatud joogi aktsiisi ning käibemaks 20% (0,09€) aktsiisilt. Seega kallineks joogi hind tarbijale kokku 0,54€ võrra ehk 36% ning seejuures pole veel arvesse võetud kõikide teiste maksumuudatuste mõju.

3 Töös käsitletavad maksud

Suhkrumaksu kehtestamise võimalikud mõjud majandusele laiemalt

- 1 Lühikokkuvõte
- 2 Sissejuhatus ja metoodika
- 3 Töös käsitletavad maksud**
- 4 Kasutatud metoodika
- 5 Mudeli ülesehitus ja sisendid
- 6 Tulemused kokku
- 7 Lisad

Makromajanduslikust seisukohast muudab uute maksude läbimõtlema rakendamine majanduskeskkonna vähem läbipaistvaks ning ennustatavaks ja seega muutub Eesti investoritele vähematraktiivsemaks sihtriigiks.

**Signaal
majanduskeskkonnast**

Joogitootjad tegelevad aktiivselt ka toodangu ekspordi ja täiendavate ekspordivõimaluste otsimisega. Suhkru- või magusainega magustatud jookide maks mõjutab küll ainult Eestis müüdavat toodangut, kuid kõik teised käsitletavad maksud muudavad jookide tootmise ja turustamise kulukamaks ka ekspordi otstarbeks. Selle tulemusena väheneb Eesti joogitootjate ekspordivõime ja rahvusvaheline konkurentsivõime.

Konkurentsivõime

Samaaegselt rakendub joogisektorile palju erinevaid täiendavaid kohustusi. Lisaks töös käsitlevatele muudatustele tõuseb ka lahja alkoholi aktsiisimäär, mis mõjutab arvestatavat osa ka karastusjoogi tootjatest. Alkoholiaktsiisi muutuse mõju võimendab tõenäoliselt veelgi piirikaubanduse osakaalu kasvu.

**Faktorite
koosmõju**

3 Töös käsitletavat maksud

Suhkrumaksu kehtestamise võimalikud mõjud toote hinnale

1 Lühikokkuvõte	7 Lisad
2 Sissejuhatus ja metoodika	
3 Töös käsitletavat maksud	
4 Kasutatud metoodika	
5 Mudeli ülesehitus ja sisendid	
6 Tulemused kokku	

Karastusjookidele kehtestatud maksu(de) korral võivad tootjad käituda **erinevalt**. Kõige loogilisem oleks eeldada, et toote hind muutub lisandunud maksu(de) võrra, sest nii suudab tootja tehtud kulud kompenseerida ja tegutseda edasi sarnaste absoluutmarginaalidega. Samas on ka olnud näiteid, kus hinda on tõstetud rohkem – **suuremas mahus kui maksumäär sunniks**. Teisalt on ette tulnud ka olukordi kus hind **tõuseb vähem kui täiendava maksu võrra** – selle põhjusena on välja pakutud turul valitsevat konkurentsi, ehk oludes kus mõni tarbija tõstab hinda vähem kui maksu võrra on sellise muutuse abil võimalik võita või kaitsta enda turuosa.

3 Töös käsitletavad maksud

Pakendiaktsiisi uus regulatsioon toob tootjatele kaasa arvestatava lisakulu mis edastatakse klientidele

1 Lühikokkuvõte	7 Lisad
2 Sissejuhatus ja metoodika	
3 Töös käsitletavad maksud	
4 Kasutatud metoodika	
5 Mudeli ülesehitus ja sisendid	
6 Tulemused kokku	

Pakendiaktsiisi muudatused

2) Pakendiaktsiisi seaduseelnõu

Uue seaduseelnõu järgi maksustaks turule toodud pakendid, mida pole piisaval määral taaskasutatud vastavalt materjalile järgmiste määradega:

- ▶ Plast 3,0 eurot / kg kohta;
- ▶ Metall 2,5 eurot / kg kohta;
- ▶ Puit 0,3 eurot / kg kohta;
- ▶ Klaas 0,8 eurot / kg kohta;
- ▶ Paber ja kartong 0,8 eurot /kg kohta.

Lisaks rakendub muudatusena pakendi **esmakordse turule toomise aktsiis**, mille määrad on järgnevad:

- ▶ Plast 0,3 eurot / kg kohta;
- ▶ Metall 0,25 eurot / kg kohta;
- ▶ Puit 0,03 eurot / kg kohta;
- ▶ Klaas 0,08 eurot / kg kohta;
- ▶ Paber ja kartong 0,08 eurot /kg kohta

Maksu mõju sektorile

Pakendiaktsiis oli kasutusel ka varasemalt, kuid näiteks jookide toomise ja müügi sektori jaoks oli kõige olulisem roll Eesti Pandipakendikeskusel, mille tegevust rahastasid just erinevad joogitootjad. Läbi Pandipakendikeskuse toimus pakendite taaskasutamine. Uue regulatsiooni kehtima hakkamisel oleks ebaselge, kas ja kuidas jätkatakse pandipakendi süsteemi käigus hoidmist.

Planeeritav pakendiaktsiis muutus **suurendaks oluliselt ettevõtete kulubaasi** võrreldes varem kehtinud regulatsiooniga. Lisaks varasemate pakendiaktsiisimäärade muutumisele, lisanduks uue meetmena sisuliselt pakendite turule toomise aktsiis. Selle näol on samuti tegemist **täies mahus lisanduva kuluga**, kuna turuosaliste hinnangul pakendamist vähendada või efektiivsemaks muuta vähemalt lühiajalises vaates ette näha ei ole. Pakendite taaskasutamise näol on võimalus kulusid vähendada, kuid siiski lisanduv kulu **edastatakse tarbijatele** ning selle tulemusena väheneks tarbimine.

Pakendiaktsiisi uus regulatsioon hakkab kehtima lisaks toote lõpp-pakendile ka näiteks kasutuses olevatele kaubaalustele, kastidele jne. Seetõttu on ka meie analüüsis käsitletud pakendiaktsiisi kulusid suurendava maksuna, mitte oste hinnale lisatavana.

Muutus aktsiisides toob kaasa kulude tõusu tootjatele

Pakendamist vähendamine turuosaliste hinnangul vähemalt lühiajalises vaates võimalik ei ole ning seega toob muutuv regulatsioon kaasa kulude suurenemise, mis kajastub tarbijate jaoks hinnatõus.

3 Töös käsitletavat maksud

Raskeveokite teekasutustasu avaldab mõju sektori ettevõtete kulubaasile läbi transpordikulude

- 1 Lühikokkuvõte
- 2 Sissejuhatus ja metoodika
- 3 Töös käsitletavat maksud**
- 4 Kasutatud metoodika
- 5 Mudeli ülesehitus ja sisendid
- 6 Tulemused kokku
- 7 Lisad

Raskeveokite teekasutustasu

3) Raskeveokite teekasutustasu

Lõplikud maksumäärad ja regulatsioon pole veel selgunud. Maks kehtestatakse perioodi kohta, mille jooksul veokid Eesti teedel liiguvad. **Maksu objektiks** saavad olema **üle 3,5 tonni kaaluvad veoautod**.

Veoautode teekasutustasu seaduse eelnõus toodud info kohaselt oleks raskeveoki **aastase teekasutustasu suuruseks 700-1300€** sõltuvalt veoki EURO emissiooniklassist ning telgede arvust.

Maksu mõju sektorile

Magustatud jookide tootjad ja müüjad **ostavad transpordi ja logistikateenuse üldjuhul spetsialiseerunud ettevõtelt** ning seega avaldub mõju sektori ettevõtetele läbi **ostetava teenuse hinnatõusu**.

Transpordisektori kulude ülekandmise määra leidmiseks võib kasutada varem vastavas valdkonnas koostatud uuringuid, kuid need ei pruugi olla kättesaadavad või käesolevale situatsioonile kohandatavad. Seetõttu on taoliste analüüside puhul tavaline **eeldada kulude 100% edasikandmist tarbijatele**. Antud kontekstis suureneksid sektori ettevõtete transpordikulud.

Transpordikulude kasvumäär ei ole väga täpselt prognoositav, kuivõrd kõik detailid seoses raskeveokite teekasutustasuga pole veel kindlaks saanud. Samuti on oluline arvesse võtta, et osa kokkulepetest võivad olla seatud tähtajaliselt ning seega võib transpordiettevõtteid mõjutavad muudatused kajastuda sektori kuludes viivitusega.

Suuremat mõju toodete lõpphinnale avaldavad transpordikulu mõjutavad maksumuudatused nendele toodetele, mille hind kaaluühiku kohta on madalam. Selliste kaupade lõpphinnas on kõrgem transpordikulu osakaal.

Raskeveokite maks avaldub läbi transporditeenuse kallinemise

3 Töös käsitletavad maksud

Kütuseaktsiisi tõus avaldub sektori ettevõtete transpordikuludes ning maagaasi aktsiisi tõus tootmiskuludes

- 1 Lühikokkuvõte
- 2 Sissejuhatus ja metoodika
- 3 Töös käsitletavad maksud**
- 4 Kasutatud metoodika
- 5 Mudeli ülesehitus ja sisendid
- 6 Tulemused kokku
- 7 Lisad

Kütuse- ja gaasiaktsiisi tõus

4) Gaasi ja kütuseaktsiisi tõus

- ▶ Maagaasi aktsiis tõusis 2017 aastast 40,52€ 1000m³ kohta.
- ▶ 2018. aastast tõuseb **50,65€ 1000m³ kohta.**
- ▶ 2019. aastast tõuseb **63,31€ 1000m³ kohta.**
- ▶ 2020. aastast tõuseb **79,14€ 1000m³ kohta.**

Bensiini aktsiis tõusis 01.02.2017 465€'lt 512€'ni 1000 liitri kohta ja tõuseb 563€'ni 1000 liitri kohta 01.01.2018

Diislikütuse aktsiis tõusis 01.02.2017 **448€'lt 493€'ni 1000 liitri kohta** ning edasist aktsiisi tõstmist plaanis ei ole.

Maksu mõju sektorile

Magustatud jookide tootjad ja müüjad ostavad transpordi ja logistikateenuse spetsialiseerunud ettevõtetelt ning seega avaldub mõju sektori ettevõtetele **läbi ostetava teenuse hinnatõusu** (kirjeldatud ka eelmisel leheküljel).

Osa sektoris tegutsevatest ettevõtetest **kasutab maagaasi ühe olulisima energiaallikana tootmises**, seega mõjutab gaasiaktsiisi tõus ettevõtete tootmiskulusid.

Gaasiaktsiisiga seoses on räägitud suurtarbijatele tehtavatest eranditest, kuid ka sel juhul ei klassifitseeruks joogitootjad ilmselt antud erandi alla.

Aktiisi tõusud kajastuvad sektori ettevõtete tootmis- ja transpordikuludes

Diisli ja bensiinihindade mõju avaldub läbi transpordikulude tõusu ning maagaasi aktsiisi tõus suurendab osade sektoriosaliste tootmiskulusid.

4

Kasutatud metoodika

Majandusmõju hindamise metoodika kirjeldus

4 Kasutatud metoodika

Majanduslike mõjude analüüsi metoodika alternatiivid

- 1 Lühikokkuvõte
- 2 Sissejuhatus ja metoodika
- 3 Töös käsitletavat maksud
- 4 Kasutatud metoodika**
- 5 Mudeli ülesehitus ja sisendid
- 6 Tulemused kokku
- 7 Lisad

Majanduslike mõjude analüüsi metoodika taust ja lähtekohad

Majanduslike mõjude hindamiseks on mitmeid võimalusi ning võimalik on kasutada erinevaid metodoloogilisi lähenemisi. Käesolevas alapeatükis kirjeldame kaht alternatiivi majanduslike mõjude hindamiseks – üldtasakaalu mudelit ja sisend-väljundmudelit – ning selgitame, miks käesoleva analüüsi tarbeks otsustati kasutada just sisend-väljundmeetodit.

Üldtasakaalu mudel

Üldtasakaalu (*general equilibrium*) mudel on laialdaselt tunnustatud ja põhjalik majanduslik mudel. Üldtasakaalu mudel võimaldab uurida, millised on teatud teguri mõjud majandusele laiemalt. Seejuures on mudeli metodoloogiline lähenemine dünaamiline, mis tähendab seda, et mudel võtab arvesse majandussektorite omavaheliste seoste muutuseid, võimaldades leida uue tasakaalupunkti ja selle saabumise aja. See annab tavaliselt väga hea arusaama erinevatest majandust mõjutavatest teguritest. Üldtasakaalu mudel on sisult ja ülesehituselt äärmiselt kompleksne –majandusteadustega mitte kursis olevatel osapooltel on seda väga keeruline mõista. Samuti võtab mudeli väljaarendamine märkimisväärselt nii aega kui ka rahalisi ressursse.

Sellist tüüpi modelleerimine nõuab ka oluliselt detailsemaid ja kvaliteetsemaid sisendandmeid kui teised alternatiivsed lähenemised, kuid annab ka palju rohkem ja sisukamaid väljundeid. Mudeli keerukusele viitab ka see, et mudelis kasutatud loogikaid teadmata on üldtasakaalu mudel kui “must kast” –läbipaistmatu ja tulemuste saamise jälgimine on keeruline.

Sisend-väljundanalüüsi mudel

Teine võimalik lahendus on kasutada **sisend-väljund (*input-output*) mudelit**. Sisend-väljundanalüüs on rahvusvaheliselt laialdaselt kasutatav majanduslike seoste analüüs, kus erinevate majandussektorite vastastikused sõltuvused on kaardistatud, kajastades iga tööstusharu müüki nii lõpptarbimises kui ka vahelülina teiste sektorite tarbimises. Sisend-väljundmetoodika on üles ehitatud tööstusharudevaheliste tehingute põhimõttele –tegevusharud kasutavad oma toodete tootmiseks teiste tööstusharude tooteid. Järgnevalt on toodud visuaalne näide sisend-väljundtabelist.

Kuna kõik majandussektorid on nii ostjad kui müüjad, siis on sisend-väljundtabelis võrdne arv ridu ja veergusid. Riigi sisend-väljundtabelit uurides on võimalik leida, milliseid ressursse sektoris kasutatakse (teiste sektorite toodang, tööjõud, kapital). Sealt on võimalik näha ka konkreetse sektori otsemõju majandusele –sektori kulude ja tulude vahe võrdub ühtlasi ettevõtete kasumi, töötajate palkade ja makstud maksudega, mis kokku moodustavadki sektori lisandväärtuse (sisemajanduse koguprodukti ehk SKP). Nende seoste abil on võimalik välja arvutada ka konkreetse sektori mõju majandusele laiemalt – läbi kodumaise tarneahela ja läbi tarneahela töötajate palkade kulutamisest tuleneva tarneahela.

		Tarbijad (tootmiseks)								Lõpptarbimine			
		Põllu- majandus	Kaevan- damine	Ehitus	Tootmine	Kaubandus	Transport	Teenused	Muud	Tarbijate kulutused	Kodumaised investeeringud	Valitsus- sektori ostetud kaubad ja teenused	Kaupade ja teenuste neto- eksport
Tootjad	Põllumajandus												
	Kaevandamine												
	Ehitus												
	Tootmine												
	Kaubandus												
	Transport												
	Teenused												
	Muud												
Lisandunud väärtus	Töötajad	Töötajate palgad								Sisemajanduse koguprodukt			
	Ettevõtete omanikud ja kapital	Ettevõtete kasum											
	Valitsussektor	Kaudsed maksud											

4 Kasutatud metoodika

Majanduslike mõjude analüüsi metoodika – sisend-väljundtabel

1 Lühikokkuvõte	7 Lisad
2 Sissejuhatus ja metoodika	
3 Töös käsitletavat maksud	
4 Kasutatud metoodika	
5 Mudeli ülesehitus ja sisendid	
6 Tulemused kokku	

Sisend-väljundtabel

Nagu eelpool selgitatud, on sisend-väljundtabel riigisisene aruandlusvahend, mis hõlmab kaupade ja teenuste vooge tööstusharude vahel ning tööjõu panust majandustegevusse. Seetõttu saab sisend-väljundtabeleid kasutada sisendkoefitsientide arvutamise teel tööstusharu tarneahela kaardistamiseks. Sellised koefitsiendid näitavad, millist osa iga tööstusharu tootmisväärtusest arvestatakse teistest tööstusharudest saadud sisendina.

Selliste koefitsientide kasutamisel saab arvutada väljundkordajad, mis näitavad majanduse igas tööstusharus genereeritava lisanõudluse, kui tootmist konkreetsetes tööstusharus ühe valuutaühiku võrra suurendada. Matemaatiline protsess, mille kaudu kordajad saadakse, on tuntud Leontjevi pöördväärtuse maatriksi nime all. Lihtsuse mõttes on eeldatud, et kõik otsesed, kaudsed ja kaasnevad mõjud leiavad aset ühel ja samal aastal. Reaalsuses seevastu võib esineda ajaline viivitus maksupoliitika muutmise ja majandusele lõpliku mõju ilmnemise vahel. Seega stabiilsel perioodil erinevusi ei oleks, aga oluliste aastast aastasse toimuvate muutuste korral võib esineda erinevaid mõjusid.

Käesolevas analüüsis kasutati kõige uuemaid (aastast 2010) Eesti Statistikaameti poolt avaldatud Eesti majanduse sisend-väljundtabeli andmeid. Sisend-väljundtabelis toodud seoste alusel arvutati välja majanduslike mõjude erinevad kordajad, sealhulgas esimest tüüpi ja teist tüüpi kordajad, mis hõlmavad endas vastavalt kaudseid ja kaasnevaid mõjusid majandusele. Lisaks kordajatele kasutatakse analüüsis ka erinevaid olulisi makromajanduslikke suhtarve (näiteks tööhõive/kogutoodang ja maksud/kogutoodang), et hinnata mõjusid ühiskonnale ja riigieelarvele.

Makromajanduslikud baasandmed on analüüsis toodud üldjuhul 2016. aasta seisuga.

4 Kasutatud metoodika

Otsesed, kaudsed ja kaasnevad mõjud

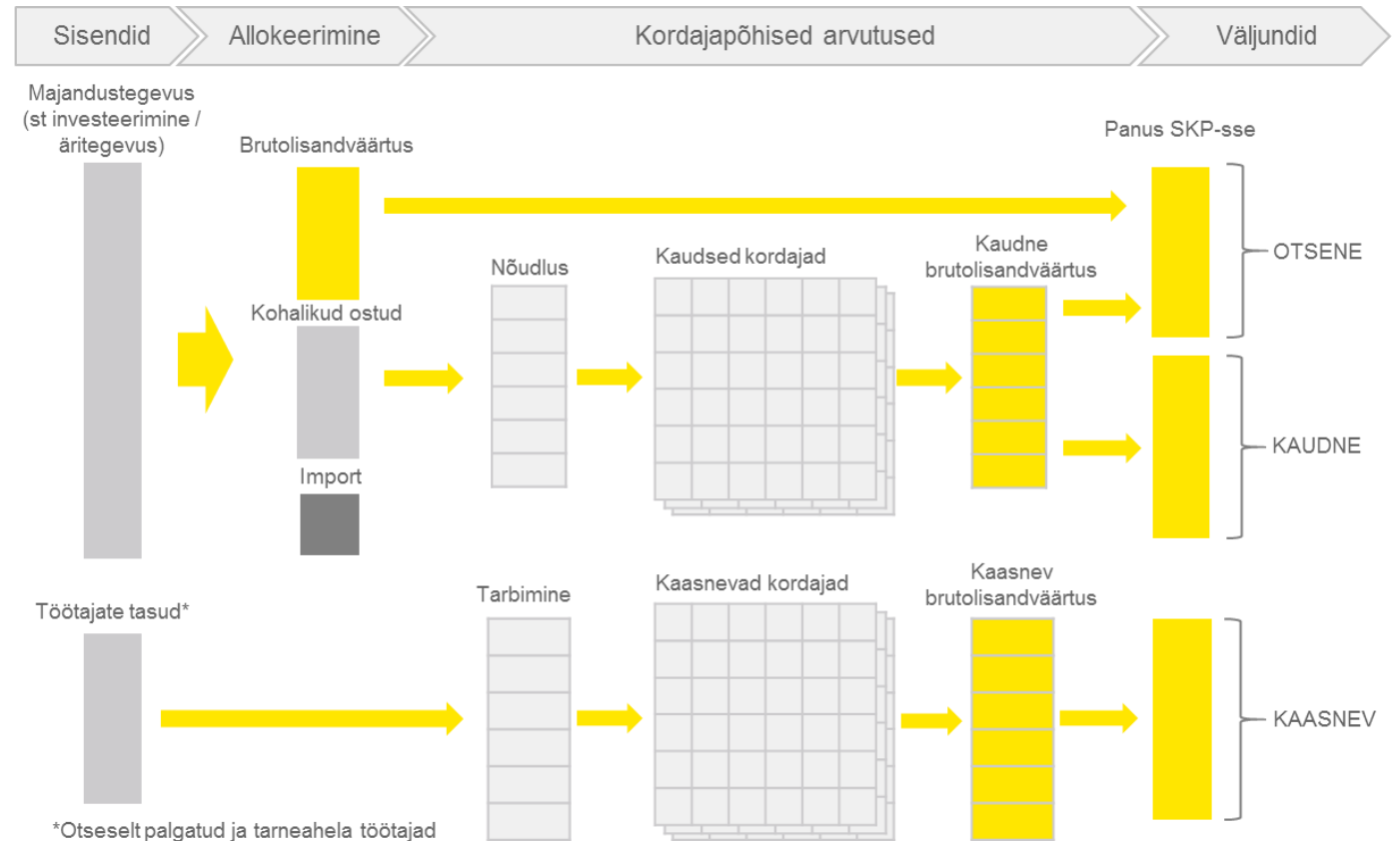
- 1 Lühikokkuvõte
- 2 Sissejuhatus ja metoodika
- 3 Töös käsitletavad maksud
- 4 Kasutatud metoodika**
- 5 Mudeli ülesehitus ja sisendid
- 6 Tulemused kokku
- 7 Lisad

Üldine majandusmõjude liigitus

- ▶ Otsesed (direct) mõjud viitavad toiduainesektori ja sektorile tarnijate poolt genereeritud mõjudele.
- ▶ Kaudsed (indirect) mõjud viitavad tarneahela kaudu genereeritud mõjudele, seega on laiem mõju majandusele tervikuna.
- ▶ Kaasnevad (induced) mõjud viitavad mõjudele, mis tulenevad sektori ja selle tarneahela töötajate tarbimisest.

Muud metodoloogilised kommentaarid

- ▶ Jookide tootjate ja müüjate mõjuanalüüsi juures kasutasime joogi importijate majandusliku mõju analüüsimiseks hulgikaubanduse multiplikaatorit, kuna selliste ettevõtete tarneahel erineb olulisel määral joogitootjate omast. Sealjuures ei arvestanud me müüjate osas kaudseid ja kaasnevaid mõjusid erinevalt ülejäänud sektoritest ja karastusjookide tootjatest.
- ▶ Kõikide teiste alasektorite juures kasutasime toiduainetööstuse multiplikaatoreid.

5

Mudeli ülesehitus ja sisendid

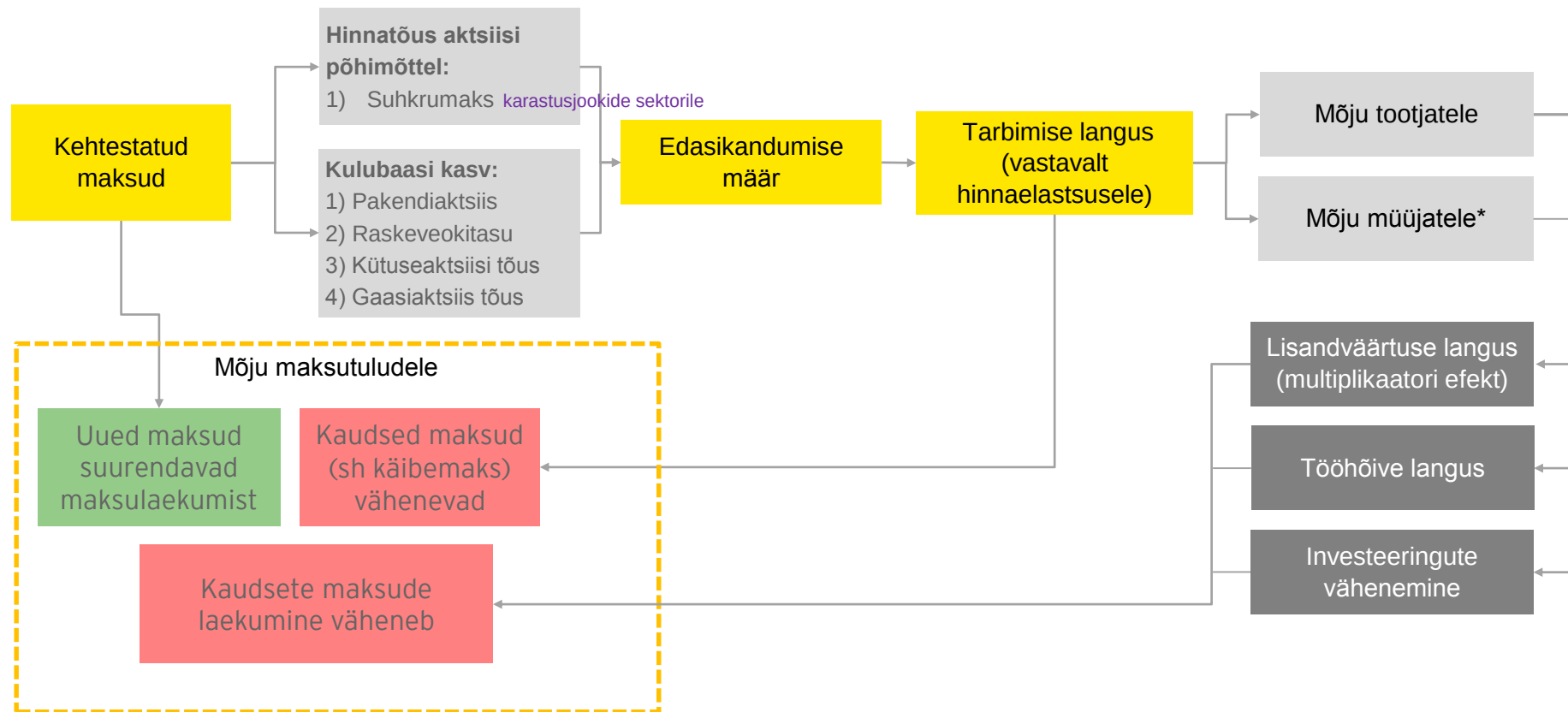

5 Mudeli ülesehitus ja sisendid

Maksumuudatuste majanduslikud mõjud avalduvad toodangu vähenemise kaudu tulenevalt suurenenud hinnast lõpptarbijale

- 1 Lühikokkuvõte
- 2 Sissejuhatus ja metoodika
- 3 Töös käsitletavad maksud
- 4 Kasutatud metoodika
- 5 Mudeli ülesehitus ja sisendid**
- 6 Tulemused kokku

7 Lisad

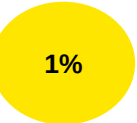
* Kasutusel ainult joogisektori juures, kus analüüsime eraldi majanduslikku mõju jookide tootjatele ning importijatele

5 Mudeli ülesehitus ja sisendid

Mudelis kasutatud olulised eeldused

- 1 Lühikokkuvõte
- 2 Sissejuhatus ja metoodika
- 3 Töös käsitletavad maksud
- 4 Kasutatud metoodika
- 5 Mudeli ülesehitus ja sisendid**
- 6 Tulemused kokku
- 7 Lisad

Joogitööstus

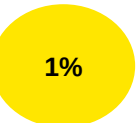

Hinnatõus

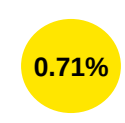

Tarbimise vähenemine

Lihatööstus

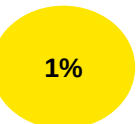

Hinnatõus

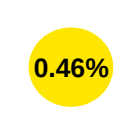

Tarbimise vähenemine

Piimatööstus

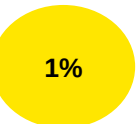

Hinnatõus

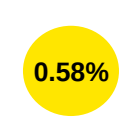

Tarbimise vähenemine

Pagaritööstus

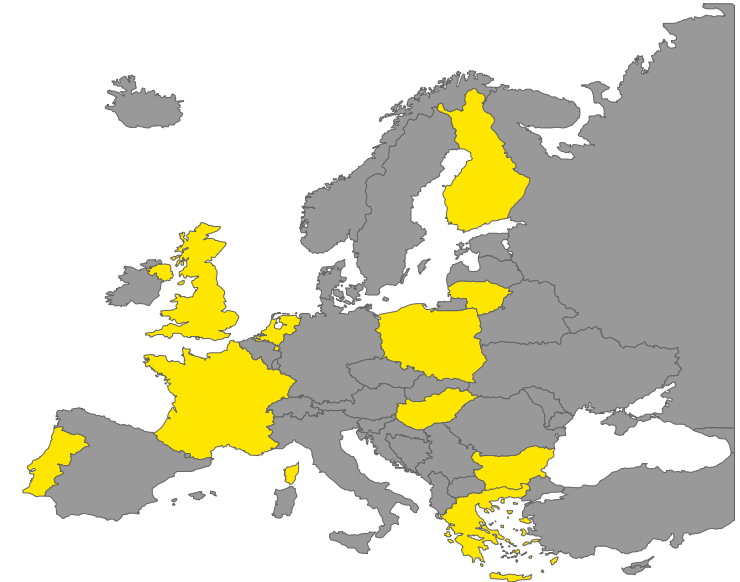
Hinnatõus

Tarbimise vähenemine

Kaubagruppide elastsus erineb oluliselt

Vaadeldud alasektorite juures erineb tarbijate hinnaelastsus oluliselt – näiteks karastusjookide juures tähendab 1% suurune hinnatõus 0,8% suurust nõudluse vähenemist, samas kui piimatööstuses langeks nõudlus samadel tingimustel 0,46%

Analüüsis on tarbimise muutuse mõju arvestamiseks kasutatud nõudluse hinnaelastsuse koefitsiente. Need on varasemate uuringute põhjal leitud seosed, mis iseloomustavad seda, kui tugevalt reageerivad tarbijad vastavate kaubagruppide hindade muutusele. Koefitsiendid võivad olla nii negatiivsed kui positiivsed, kuid oluliselt levinumad on negatiivse hinnaelastsuse koefitsiendid, mis tähendavad et hinna tõusmise korral hüviste tarbimine väheneb. Vaadeldavate tootegruppide hinnaelastsused on varasemate uuringute põhjal vahemikus -0.46 kuni -0.8. See tähendab, et 1% suurune hinnatõus toob kaasa tarbimise langemise 0,46-0,8% võrra.

Siin esitatud ning töös kasutatud hinnaelastsuse koefitsient oli mitmete varasemate uuringute **mediaanväärtused**. Ülaltoodud kaardilt on näha, mis riikide tarbimisandmeid ja uuringuid oli vaadeldud näiteks karastusjookide hinnaelastsuse koefitsiendi leidmiseks. Piima- ja lihatööstuse koefitsiendi leidmisel on valdavalt baseerunud meta-uuringute tulemustele.

Analüüsi tulemusi interpreteerides tuleb silmas pidada, et analüüsis kasutatud eeldused tarbimise muutuste kohta hinnatõusu puhul peegeldavad kõikide mõjutatud tarbimisgruppide keskmist, kuigi iga maksustatava sihtgrupi tundlikkus täiendavate kulude suhtes võib tegelikkuses olla erinev.

5 Mudeli ülesehitus ja sisendid

Mudelis kasutatud olulised eeldused

- 1 Lühikokkuvõte
- 2 Sissejuhatus ja metoodika
- 3 Töös käsitletavad maksud
- 4 Kasutatud metoodika
- 5 Mudeli ülesehitus ja sisendid**
- 6 Tulemused kokku
- 7 Lisad

Kulude edasikandumise määr

Sarnastes analüüsides kasutatakse kulude edasikandmise määrana üldjuhul 100%.

100% kulude edasikandumise määr on rakendatud ka käesolevas analüüsis.

Raske on täpselt hinnata, millises määras tootjad lisanduvaid kulusid tarbijatele edasi kannavad. Antud määra aluseks oleks võimalik võtta varasemate riikide praktikas realiseerunud määrasid, aga nagu esitatud eelneval leheküljel on praktikas hind kasvanud veel rohkem või vähem.

Muud eeldused

- ▶ Oleme eeldanud, et kõik mudelis analüüsitavad kulud käituvad **muutuvkuludena** (st muutuvad koos toodangumahu muutustega). Seda on oluline arvestada, kuna osa mudeli sisendandmetest oli esitatud kujul €/l ja seega mõju kuludele eeldab, et toodangu muutudes 1 liitri võrra muutuvad proportsionaalselt ka sellega seotud kulud. Tegelikuses võib oluliste nõudluse muudatuste järel olla suurem vajadus ka püsikulude ja investeeringute ümberkorraldamises, seetõttu viib käesolev eeldus pigem konservatiivsemate tulemusteni kui tegelik mõju.
- ▶ Analüüsides transpordi ning maagaasikulu muutust uue regulatsiooni mõjul oli mõju arvestatud ka **eksporditud kaubakoguste kohta**. Kuna analüüsis kasutasime sisend-väljund tabeleid mis kirjeldab eelkõige erinevate sektorite vastastikmõju riigi sees, siis võivad reaalsed majanduslikud mõjud väikesel määral erineda. Selle erisuse mõju on tõenäoliselt positiivne st et mõjud majandusele on nõrgemad, kuid mõju tulemustele tervikuna on ebaoluline.
- ▶ Joogitootjate ning -müüjate alasektori juures oli osa andmetest esitatud kujul eurot liitri kohta (€/l) mis oli kogukuludesse teisendatud sektori osaliste poolt edastatud tootmismahude kaudu. Seega on joogisektori juures esitatud ka konkreetse toote hinnamuutuse näide. Kuna teiste sektorite juures on kasutatud kogukulude ja kogutulude põhist lähenemist, siis sellist konkreetseid näiteid pole toodud. Näiteks lihasektoris võib mõju valmistoidule, nagu näiteks grillvorstid, suurem kui müüdavale toorele lihale.
- ▶ Hinna muutuste juures on lihtsustusena kasutatud eeldust, et hinnamuutus erinevat tüüpi toodetele ühe alasektori sees on proportsionaalne.
- ▶ Ülejäänud alasektorites peale joogisektori ei ole arvestatud mõju ettevõtetele, kes toovad vastava sektori kaupu maale. See tähendab, et arvesse on võetud ainult liha-, piima- ja pagaritoodete tootmisega tegelevate ettevõtete majandusmõju. Muudatuste **kogumõju** majandusele **võib olla** seega mõnevõrra **suurem** kui raportis esitatud.

6

Tulemused kokku

Analüüsi tulemuste kokkuvõte ja järeldused

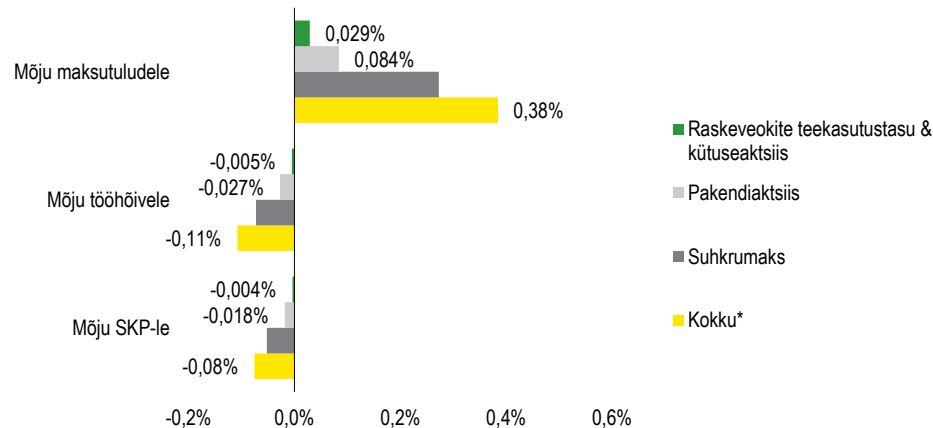

6 Tulemused kokku

Koondmõjuna on aastane võimalik efekt tarbimise muutusest tingituna kogu tarneahelat arvestades riigi lisandväärtusele -16 miljonit eurot ja ca -692 töökohta.

- 1 Lühikokkuvõte
- 2 Sissejuhatus ja metoodika
- 3 Töös käsitletavad maksud
- 4 Kasutatud metoodika
- 5 Mudeli ülesehitus ja sisendid
- 6 Tulemused kokku**
- 7 Lisad

Maksumuudatuste poolt lisanduvad mõjud Eesti majanduse kontekstis

Allikas: EY analüüs

Analüüsi tulemuste kokkuvõte

Kogu vaadeldud alasektorite tulemusi, mis moodustavad EKI poolt analüüsitavas tarbijate ostukorvi maksumusest 78.4%, koondades on aastane võimalik efekt tarbimise muutusest tingituna riigi lisandväärtusele -16 miljonit eurot ja kogu tarneahelat arvestades ca -692 töökohta.

Kuigi aastases vaates oleks riigi jaoks maksutulude mõju isegi positiivne – 25 miljonit eurot, siis on alust eeldada, et see on lühiajaline, kuna ettevõtete investeeringute strateegiate muutused ning sektori vähenenud tööhõive kaudu võib see järgnevatel aastatel teiseneda.

Suurim efekt on otseselt karastusjookide sektorit puudutav suhkrumaks,. Seda nii mõju suuruse kui ka toodete suure hinnaelastsuse tõttu. Kui magustatud joogi maksu on vajalik riigiabi tingimustest lähtuvalt laiendada ka näiteks magustatud piimatoodetele, võib olulist mõju eeldada ka piimatööstusele (iseги kui piimatööstuse toodete elastsus on madalam).

Teisena oluline mõju on toidutööstusele pakendiaktsiisil, mis mõjutab kõiki mainitud alasektoreid.

Eraldiseisvalt on mõjudest väiksem küll kütuse ja transpordiga seotud maksudel, kuid arvestades, kuidas need maksud mõjutavad laiapõhjaselt peaaegu kõiki majanduse sektoreid, võib mõju olla oluliselt erinev.

Kokkuvõttes aga mõjutab iga täiendav maks või maksukoormuse tõus sektorit koondmõjuna väga lühikese aja jooksul ning on ette näha, et nii sektori investeeringute kui tööhõives võib oodata küllaltki suuri muutusi.

Maksumuudatuste mõjude koondtabel

000 €	Kogumõju
Mõju lisandväärtusele	-15 835
Mõju tööhõivele (töökohti)	-692
Mõju maksutuludele	25 243

Lisanduv mõju lisandväärtusele

**- 16 mln €
lisandväärtusele**

Lisandväärtuse vähenemise tõttu
töökohtade arv

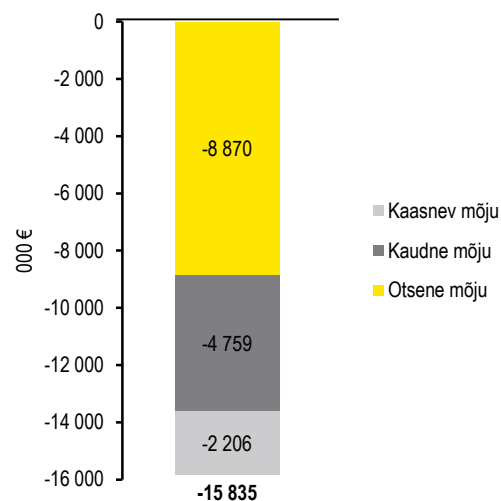
-692 töökohta

6 Tulemused kokku

Maksu muutatustest lisanduvad negatiivsed mõjud Eesti tööhõivele ja lisandväärtusele

- 1 Lühikokkuvõte
- 2 Sissejuhatus ja metoodika
- 3 Töös käsitletavad maksud
- 4 Kasutatud metoodika
- 5 Mudeli ülesehitus ja sisendid
- 6 Tulemused kokku**
- 7 Lisad

Maksu muutatuste poolt lisanduv mõju Eesti lisandväärtusele

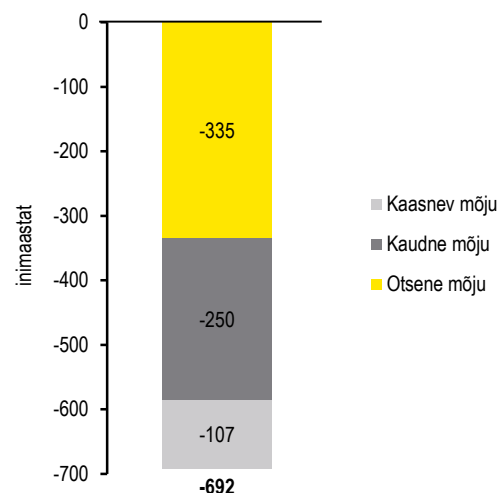

Allikas: EY analüüs

Mõju lisandväärtusele

Maksumuudatuste kogumõju Eesti lisandväärtusele oleks **-15.8 mln eurot**, mis on ligikaudu – 0.08% Eesti kogu SKP-st.

Maksu muutatuste poolt lisanduv mõju tööhõivele

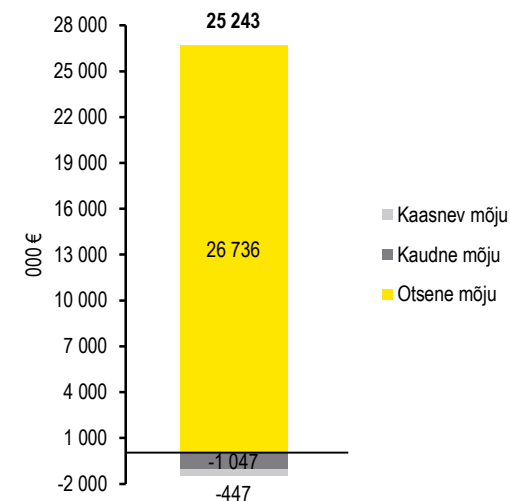

Allikas: EY analüüs

Mõju tööhõivele

Sektori ärimahtude langusest tingituna väheneb töötajate arv nii sektoris kui ka tarneahela ja palkade kaudu kogu majanduses.

Maksu muutatuste poolt lisanduv mõju maksutuludele

Allikas: EY analüüs

Mõju riigi maksutuludele

Mõju riigituludele on nii positiivne kui ka negatiivne. Ühest küljest laekuvad riigi eelarvesse täiendavad otsesed lisamaksud, kuid teisest poolest tootmismahu languse tõttu vähenevad enne maksumuudatusi kehtivad maksud seoses ärimahtude langusega.

Kuigi esimesel aastal oodatav kogu maksutulu võiks olla positiivne, siis **pikemas perspektiivis võib suurenenud maksukoormus viia investeeringute vähenemise kaudu ka kogu riigitulude vähenemisele ning seega ka ületada esmast positiivset efekti täiendavatest maksutuludest.**

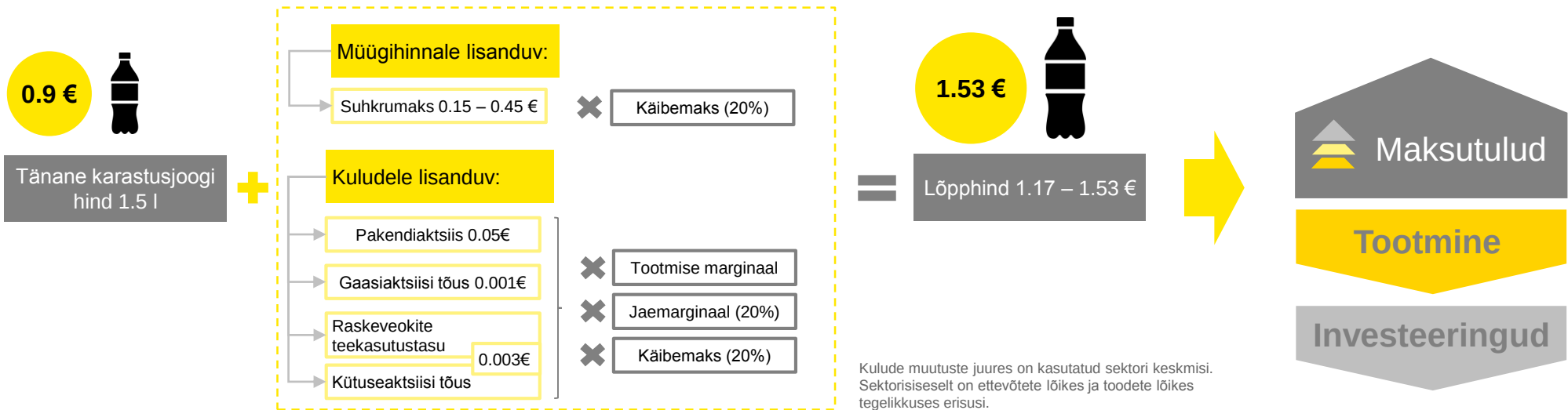
6 Tulemused kokku

Maksumuudatuste mõjudest suurim efekt on suhkrumaksul

- 1 Lühikokkuvõte
- 2 Sissejuhatus ja metoodika
- 3 Töös käsitletavad maksud
- 4 Kasutatud metoodika
- 5 Mudeli ülesehitus ja sisendid
- 6 Tulemused kokku**

7 Lisad

Suhkrusisaldusega karastusjoogi hinna muutus kõikide regulatsioonimuudatuste koosmõjul

6 Tulemused kokku

Suhkrumaksu kehtestamise võimalikud mõjud tarbimisharjumustele

- 1 Lühikokkuvõte
- 2 Sissejuhatus ja metoodika
- 3 Töös käsitletavad maksud
- 4 Kasutatud metoodika
- 5 Mudeli ülesehitus ja sisendid
- 6 Tulemused kokku**
- 7 Lisad

Kõige tugevam mõju käsitletud maksudest on lisatud **suhkrumaksul**. Seega on antud töö kontekstis kõige olulisem mõista sellest tulenevat mõju toodete nõudlusele. Selle juures oleks oluline arvestada järgnevate võimalike mõjudega:

Vähendamaks hinnatõusu mõju võivad tarbijad tuntuma ning kõrgema hinnaga brändi tooted vahetada samasuguse koostise, kuid odavama brändi toodete vastu või asuda sisseoste tegema odavamates poodides, mis ei too kaasa loodetud positiivset mõju tervisele. Selline mõju oli näiteks Taanis kehtestatud rasvamaksul.

1 Odavama alternatiivi eelistamine

Lisatud suhkrumaksustamise korral võib väheneda lisatud suhkruga jookide tarbimine, kuid samal ajal hakatakse tarbima kõrge suhkrusisaldusega piimatooteid või lahjasid alkoholiseid jooke nagu näiteks õlu. Selliseid mõjusid on täheldatud näiteks USAs kehtestatud nn limonaadimaksude mõjul.

2 Toodete vahetamise efekt

Enamiku uuringute kohaselt on magustatud jookide hinnaelastsus väiksem kui 1, mis tähendab et nõudluse vähenemine on väiksem kui hinna tõus. Selle tulemusena võivad tarbijad muudatuse mõjul kärpida kulutusi teistele hüvedele, mis poleks kooskõlas soovitud eesmärgiga.

3 Muude hüvede tarbimise vähenemine

* NB! Oluline on arvestada sellega, et sektori osalistel võib olla portfellis selliseid madalama suhkrusisaldusega tooteid, mille kasutamine selle mõjul suureneb, et kõrgema suhkrusisaldusega joogid kallinevad

6 Tulemused kokku

Järeldused

1 Lühikokkuvõte	7 Lisad
2 Sissejuhatus ja metoodika	
3 Töös käsitletavat maksud	
4 Kasutatud metoodika	
5 Mudeli ülesehitus ja sisendid	
6 Tulemused kokku	

- 1) Kogu analüüsitud maksumuudatuste mõju võib tähendada kuni **692 töökoha vähenemist ning riigi lisandväärtuse vähenemist ca 16 mln euro võrra**. Antud mõjud võivad süveneda juhul kui sektor kaotab motivatsiooni investeerida.
- 2) Lisaks tööstusele jõuab mõju majandusse **ka tarbijate ostukorvi kaudu**.
- 3) Kõige koormavam analüüsitud maksumuudatustest oleks karastusjoogi tootjatele- ja müüjatele magustatud jookide maks mõjutades tarbimist ja seega tootmist lühiajalises vaates **väga kiiresti**. Kui arvestada juurde ka magustatud joogi maksu eelnõu kohased täiendavad tõusud maksumäärades järgnevatel aastatel, tähendab see **olulisi muutusi karastusjooke tootvate ettevõtete investimisvõimekuses ja valmiduses ja seega ka riigi lisandväärtuse loomises**. See tähendab sealhulgas, et maksumuudatustega planeeritavad nõ kasvatustlikke arenguid tootmise optimeerimises või tervisesõbralikemast toodetest ei pruugi realiseeruda, kuna ettevõtted pole huvitatud ebastabiilses majanduskeskkonnas tootearendusse investeerimast.
- 4) Kuigi lühiajalises plaanis oleksid maksutulud kokku koos täiendavate maksudega positiivsed ka tootmise vähenemise korral, siis on alust eeldada, et **pikemas perspektiivis** arvestades lisandväärtuse vähenemist ja ettevõtete investeeringute strateegia muutusi, võib efekt olla ka **kogu riigitulude vaates negatiivne**. Täiendav maksukoormus ei vii enamasti kogu riigitulude suurenemisele pikas perspektiivis.
- 5) Maksumuudatuste mõjuarvutustes peaks riik arvestama kogu planeeritavate maksumuudatuste ja **üldise maksukoormuse tõusu mõju sektorile**, sh lõpphinna kaudu. Kui arvestada eraldi maksutõusu vaid nt pandipakendi või suhkrumaksu planeeritavatest määradest, ei ole näha koondpilti kogu maksumuudatuste mõju koormavusest sektorile.

Koondpildi ja pikema perspektiivi arvestamine

Kogu sektorit otseselt puudutavate maksumuudatuste mõju on sektorile nii lühikese perioodi jooksul väga koormav ja saadab signaali ebastabiilsest majanduskeskkonnast.

Lühiajalise riigitulude maksimeerimise asemel peaks riik analüüsima maksukoormuse tõusu mõju sektorile ja majandusele laiemalt pikemaajalises vaates, et leida plaan jätkusuutliku lisandväärtuse ja riigitulude maksimeerimiseks.

7

Lisad

7 Lisad

Kasutatud andmed ja prognoosid

- 1 Lühikokkuvõte
- 2 Sissejuhatus ja metoodika
- 3 Töös käsitletavad maksud
- 4 Kasutatud metoodika
- 5 Mudeli ülesehitus ja sisendid
- 6 Tulemused kokku

7 Lisad

Kasutatud lühendid

EKI – Eesti Konjunkturiinstituut

SKP – Sisemajanduse koguprodukt

Suhkrumaks – Suhkru või magusainega magustatud jookide maks

7 Lisad

Kasutatud andmed ja prognoosid

- 1 Lühikokkuvõte
- 2 Sissejuhatus ja metoodika
- 3 Töös käsitletavad maksud
- 4 Kasutatud metoodika
- 5 Mudeli ülesehitus ja sisendid
- 6 Tulemused kokku

7 Lisad

Üldine nimekiri aruandes kasutatud infoallikatest

- ▶ Statistikaameti sektorite koondandmed (sektori agregeeritud finantsandmed, gaasitarbimise andmed, makromajanduslikud sisendid)
- ▶ Euromonitori turuülevaade karastusjookide sektori kohta Eestis
- ▶ Sektori ettevõtete esindajatega läbiviidud intervjuud
- ▶ Sektori ettevõtete avalikud finantsandmed ja meile edastatud täpsemad andmed
- ▶ Eesti Kaupmeeste Liiduga läbiviidud intervjuu
- ▶ Erinevad ministeeriumide toimetised ja materjalid
- ▶ Varasemate kehtestatud maksude mõjude analüüsid (sh sektori toodete hinnaelastsuse uuringud)
- ▶ Konjunktuuriinstituudi tarbijate ostukorvi hinna analüüs. Konjunktuur 200, märts 2017
- ▶ Maaeluministeeriumi koostatud Lihatööstuse 2016. aasta ülevaade
- ▶ Maaeluministeeriumi koostatud Piimatööstuse 2016. aasta ülevaade
- ▶ Maaeluministeeriumi koostatud Pagaritööstuse 2016. aasta ülevaade

EY | Assurance | Tax | Transactions | Advisory

About EY

EY is a global leader in assurance, tax, transaction and advisory services. The insights and quality services we deliver help build trust and confidence in the capital markets and in economies the world over. We develop outstanding leaders who team to deliver on our promises to all of our stakeholders. In so doing, we play a critical role in building a better working world for our people, for our clients and for our communities.

EY refers to the global organization, and may refer to one or more, of the member firms of Ernst & Young Global Limited, each of which is a separate legal entity. Ernst & Young Global Limited, a UK company limited by guarantee, does not provide services to clients. For more information about our organization, please visit [ey.com](https://www.ey.com).

© 2017 Ernst & Young.
All Rights Reserved.